

Halott férfiak szelleméneke

[Látó, 2012. május]
Lázár René Sándor
HALOTT FÉRFIAK SZELLEMÉNEKE
(VITI LEVU SZIGETÉN, LENT, LEBEGŐ MELANÉZIÁBAN)

Sir Archibald Blacksmith-nek

Isteneink, ti a pára árján,
kik lakotok az élő kőben, a tenger pálmatejében,
perzselt föld zsigerében, fűge főveny tűzében,
árnyék húsában, fák hús álmain is túl –
halljatok, istenek, így kiáltunk!

Minket szörnyű könyörtelenül kapartak el már,
szörnyű mélyre temettek a merész, a boldog győztesek el már...
Szörnyen sírtak a lanyhult, lágyult asszonyok értünk,
szörnyen sírtak a lelkes, ékes lányok is értünk,
szörnyen hallgattak a szikkadt, érdes harcosok értünk,
hökkent szírtak a földült habtarajokban –
halljatok, isteneink, ti némák!

Mi fekszünk mocczanatlanul, megmerevülten
égre dermed az arcunk, bámuljuk zörgő szél futását:
főntebb záporok úsznak, szállnak a zengő, fellegi bárkák –
lent tánczos, durva lábak, döngő talpak testünk tapossák,
földbe tipornak erős örömben!

Testházunk tartóoszlopát, húskunyhónk barna támpilléreit
szétszaggatták, kitepték tébolyult, fölbőszült tombolásban –
bordáinkat betörték, tömény sárral tömték be mindkét ablakunkat!
Jaj, hova lett a szemünk, a csodás, jaj, mennyit néztük egymást!
Jaj, hogyan is tudunk ezután mi a nők szemébe nézni?
Betojpadt tömpe orrunk – többé nem dörgölözhet
más arcához vágyakozva, más orral sem pisézéhet.

Jaj, hogy lehullt nagy állunk, szájunk csonka gödör lett!
Jaj, hogyan is fogunk még enivalót, nőt venni magunkhoz?
Jaj, de miképp lehet majd más ajkakat izlelgetni,

csókolózni hosszan, harapdálni, szaglászni egymást – kedvesünk
keblébe, szép nyakába bújni, bőrét fölszippantani?

Minket nő nem ölelhet, magához sem szoríthat senki már!
Beroskadt bomlott mellkasunk, betört szívünk bús boltozatja –
tüdőnk se sóhajt, nem fújtat, zihál soha már hörgő, vad szerelemben!
Vérczafatok, leszakadtak a rossz inak, izmok a hajdani vázról!
Czombcsontjaink letörtek, senkire sem fonódnak – már soha
rá se feszülnek formás czombokra a holdas, a síkos fényű, hajnali fűben!
Harapni termett fogsorunk kidőlt – sötét rögök közé kipörgött!

Mi többé nem fogunk sugárzón fölnevetni, sem mosolyogni
a földi szépre – bókoló, sokat beszélő, csókdosó szánk
szétrohadt... De szétszörták ölelgető karunkat is – hajítófát sem
ér, vadászbótot se vethet, dárdát, se tinkarúdat nem markol,

nem dob, messzire elhajították, kutyául elveszett a jobb kezünk,
s kőkarvalyunk két játszói, pajkos szemgolyója elgurult:
megdöndülő, kútdöngető páros kövünk, jaj, szétgurult!

A szúnyog duzzog, rólunk dunnyog, ránk panaszkodik:
„Mit bánom én, hogy meghaltak, hogy mind elmentek ők!
De tőlem zöngé, bűgő fülkagylóikat is elvitték!”
A döglégy dühöng, rólunk dönög, ránk panaszkodik:
„Mit bánom én, hogy meghaltak, hogy mind elmentek ők!
De tőlem mély szemük fölbugzó, friss forrásait is elvitték!”
A hangya nyüzsög, rólunk nyugól, ránk panaszkodik:
„Mit bánom én, hogy meghaltak, hogy mind elmentek ők!
De tőlem a fölmeredő, tar csetfogukat is elvitték –
a tenger szőrén fölmerülőt, csőrörcset makacs agyarárt,
Istenek, ó, ti a pára árján!”

Halljatok, Istenek, így kiáltunk!
Szúnyog, zöld légy, csípős hangya se bánja halálunk!
És ti sem, Isteneink, ti némák, távoli árnyak!
Egyszer voltunk, lehettünk itt mi csak, s már úgy vagyunk,
miként ti – szerteszórvá, mindenütt, sehol.

*Nem fordítás, inkább játékos átírás, hosszabb variáció
egy óceániai, a Fiji-szigetéről származó halotti siralomra.
Az eredeti szöveg forrása B. H. Thomson 1895-ben,
a Journal of the Anthropological Institute-ben közölt
munkája: a The Kalou-Bu (Ancestor-Gods) of the Fijians.*

*A kiadványt Archibald Blacksmith-től kaptam 1897-ben, még Egyiptomban, de az én „szelleménekem” Vásárhelyen készült, 1901.
márcz. 17–21. között.*

LÁBJEGYZET LÁZÁRY RENÉ SÁNDOR VERSEIHEZ

Lázár René Sándor 1859. szeptember 17-én született Kolozsvárott. 1890-től már főleg Marosvásárhelyen élt – Marossárpatakon hunyt el 1929 októberében. Költői műveinek és írott hagyatékának méltó felfedezése még hosszú ideig váratott magára. Verseinek legelső (bár elenyésző) része csak 1992 augusztusában került elő a marosvásárhelyi Molter-hagyatékából, aztán később mind kisebb és nagyobb adagokban, de szinte véletlenszerűen, a Teleki Téka titkosított állományából, illetőleg a költő özvegyének, Vajdaréthy Júliának hosszan lappangó hagyatékából, továbbá más, korabeli (részben családi, részben baráti) hagyatékokból is. Igen terjedelmes, bár eléggé szétszóró lírai életműről lévén szó, még a Lázár-versek és verstördékek, változatok meg másolatok, átírások és fordítások, vagy a prózai fragmentumok számát tekintve sem bocsátkozhatunk elhamarkodott számításokba, sem előzetes mérlegelésekbe, mert a már-már egésznek mutakozó szövegkorpusz még újabb meglepetéseket is tartogathat – földolgozása roppant időigényes, hosszú évekre rúghat, ám kétségtelenül folyamatban van. (Közzéteszi: Kovács András Ferenc.)

Kategória: vers, próza
Denumire autor: Lázár René Sándor

Látó Szépirodalmi Folyóirat